

Social- og indenrigsminister Karen Ellemanns talepapir

Det talte ord gælder

Anledning	Besvarelse af: 1) § 71-tilsynets samrådsspørgsmål A. 2) SUU samrådsspørgsmål S.
Tid og sted	28. januar 2016, § 71-tilsynet samt Sundheds- og Ældreudvalget.

Samrådsspørgsmål A

”Ministeren bedes kommentere Ankestyrelsens undersøgelse af kommunernes håndtering af magtanvendelsesregler over for borgere med demens fra november 2015, herunder redegøre for om ministeren finder, at personalets viden om anvendelse af magt er tilstrækkelig, siden der træffes så mange forkerte beslutninger, samt om personalet har kendskab til Folketingets § 71-tilsyn.”

Samrådsspørgsmål S, stillet af Karin Nødgaard (DF)

”Hvordan vil ministeren sikre, at regler og retningslinjer overholdes i forbindelse med magtanvendelse overfor ældre og demente?”

Indledning

Tak for invitationen til samrådet.

Det er godt, at det kan lade sig gøre at holde et fælles samråd i § 71-tilsynet og Sundheds- og Ældreudvalget.

Generelt om afvikling af talerne og baggrund

Sundheds- og ældreministeren skal besvare tre og jeg to samrådsspørgsmål.

De fem samrådsspørgsmål A, Q, R, S og T er stillet på baggrund af Ankestyrelsens undersøgelse af kommunernes håndtering af magtanvendelsesreglerne over for borgere med demens.

Det bliver sådan, at jeg i min tale besvarer samrådsspørgsmål A fra § 71-tilsynet først. Derefter vil jeg besvare samrådsspørgsmål S fra Sundheds- og Ældreudvalget. I forbindelse med mit svar på samrådsspørgsmål S kommer jeg ind på den del af spørgsmål R, der handler om, hvilke overvejelser Ankestyrelsens undersøgelse giver anledning til i forhold til antallet af fejl.

Efter min tale vil sundheds- og ældreministeren besvare samrådsspørgsmål Q, R og T fra Sundheds- og Ældreudvalget.

Før jeg begynder på min besvarelse af samrådsspørgsmål A, tror jeg, at det kan være nyttigt at genopfriske ressortfordelingen imellem sundheds- og ældreministeren og mig i forhold til dagens tema.

Det er sådan, at reglerne på ældreområdet og dermed kommunernes opgaver med at sikre, at borgere med demens får den pleje og omsorg, de har behov for, hører under sundheds- og ældreministeren. Det samme gør reglerne om kommunernes tilsyn med indsatsen i plejeboligerne. Jeg har ansvaret for reglerne om magtanvendelse for alle borgere, der modtager en indsats efter serviceloven, dvs. både ældre, handicappede og øvrige målgrupper. Det er nemlig det samme regelsæt som regulerer magtanvendelse, for alle disse grupper.

Samrådsspørgsmål A

Jeg vil nu gå over til min besvarelse af samrådsspørgsmål A. I spørgsmålet er jeg blevet bedt om at kommentere Ankestyrelsens undersøgelse af kommunernes håndtering af magtanvendelsesreglerne over for borgere med demens.

Jeg er endvidere blevet bedt om at redegøre for, om jeg finder, at personalets viden om anvendelse af magt er tilstrækkelig, samt

om personalet har kendskab til Folketingets § 71-tilsyn.

Kommentarer til Ankestyrelsens undersøgelse

Ankestyrelsens rapport indeholder en praksisundersøgelse af 57 konkrete sager om magtanvendelse over for borgere med demens og en spørgeskemaundersøgelse i kommunerne om bl.a. deres praksis og retningslinjer for brug af magtanvendelse. Derudover omfatter rapporten også anbefalinger fra Ankestyrelsen til kommunerne. Jeg vil komme ind på alle tre elementer.

Ankestyrelsen vurderer, at 53 pct. af de 57 sager ikke er i overensstemmelse med regler og praksis. Sagerne ville derfor enten være blevet hjemvist til ny behandling i kommunerne eller ændret, hvis de havde været klagesager i Ankestyrelsen.

I knap 2/3 af de undersøgte 57 sager vurderer Ankestyrelsen, at der er gennemført magtanvendelse på et utilstrækkeligt oplysningsgrundlag. Det kan enten betyde, at betingelserne for indgrebet ikke har været opfyldt i alle sagerne, eller at betingelserne var opfyldt, men at de skriftlige oplysninger i sagen var mangelfulde. Lad mig give et eksempel fra rapporten. En borger er blevet akut fastholdt. Det fremgår ikke af den skriftlige sag, om der i situationen har været nærliggende risiko for væsentlig personskade, og derfor kan Ankestyrelsen ikke vurdere,

om fastholdelsen var berettiget. Sagen var altså mangelfuldt oplyst, men det udelukker jo ikke, at betingelserne for at kunne fastholde personen rent faktisk var til stede i situationen.

Ankestyrelsen vurderer endvidere, at kommunerne kunne have peget på pædagogiske tiltag som alternativ til magtanvendelsen i 30 ud af 54 sager. Det tyder på, at magtanvendelsen ikke har været nødvendig i alle sagerne.

Endelig har Ankestyrelsen fundet, at kommunerne ikke har lavet handleplaner for indsatsen i 19 pct. af de 57 sager, som der er krav i serviceloven om, at de skal.

Jeg synes naturligvis, at resultaterne af praksisundersøgelsen er bekymrende. Reglerne skal følges. Det er et kommunalt ansvar at sikre, der kun skrives til magtanvendelse, når det er absolut nødvendigt.

Rapporten viser dog også, at det er et vanskeligt område, vi har med at gøre, hvor personalet ude i tilbuddene i den konkrete situation skal foretage nogle svære vurderinger.

Rapporten viser, at der er behov for, at kommunerne bliver bedre til at håndtere magtanvendelsesområdet. Det er i den forbindelse

helt centralt, at det personale, der yder hjælp til borgere med demens, har tilstrækkelig viden om reglerne om magtanvendelse og handler derefter. Og så skal kommunerne og medarbejderne i plejeboligerne have mere fokus på at forebygge brug af magt over for borgere med demens.

Men før jeg går nærmere ind i det, vil jeg kommentere nogle af resultaterne i spørgeskemaundersøgelsen.

84 pct. af kommunerne har retningslinjer for alternativer til magtanvendelse. Det er positivt, for det er jo vigtigt, at magtanvendelse forebygges og kun anvendes, når det er nødvendigt.

Det er imidlertid kun 30 ud af 81 kommuner, der har svaret, at de har retningslinjer for overvågning af personer, som er fastspændt med stofseler.

Det er vigtigt at understrege, at der ikke er lovkrav om, at kommunerne skal fastsætte retningslinjer herfor, det er en mulighed kommunerne har. Men jeg synes, at det kunne være et område, hvor kommunerne generelt kunne lade sig inspirere af hinanden. Indholdet i lokale retningslinjer kan jo være med til at tegne et nyttigt billede af kommunernes udmøntning af

magtanvendelsesreglerne. Når det handler om anvendelsen af stofselser, kan jeg forstå, at de fleste kommuner allerede har forholdt sig til deres instrukser og vejledning på området. Det synes jeg er positivt.

Enhver form for magtanvendelse skal registreres og indberettes til kommunen. Det er begrundet i et retssikkerhedshensyn over for borgeren. Mange kommuner har imidlertid over for Ankestyrelsen oplyst, at indberetningsskemaerne kan være vanskelige at udfylde for plejepersonalet, og at det kan indebære fejl og mangler i indberetningen.

Det skal der selvfølgelig gøres noget ved, og det kommer jeg nærmere ind på i mit svar på samrådsspørgsmål S.

Vurdering af om personalets viden er tilstrækkelig

Jeg kommer nu til andet led af spørgsmål A, hvor jeg spørges, om personalets viden er tilstrækkelig. Jeg går ud fra, at der spørges til viden hos alle personalegrupper, der arbejder med magtanvendelse, herunder både plejepersonalet og sagsbehandlerne i kommunerne. Det er nemlig vigtigt at have fokus på, at alle relevante aktører har den nødvendige viden.

Rapportens resultater viser mig, at vi her har med et vanskeligt område at gøre, hvor reglerne kan være svære at bruge for de forskellige personalegrupper, der har med magtanvendelse over for borgere med demens at gøre.

Dette underbygges også af det forhold, at flere kommuner i spørgeskemaundersøgelsen over for Ankestyrelsen har peget på, at det ikke er alle magtanvendelsesindgreb, der bliver indberettet. I den forbindelse har nogle kommuner peget på, at der er brug for at genopfriske medarbejdernes viden om magtanvendelse og pligten til at indberette.

Som jeg sagde før, skal al magtanvendelse registreres og indberettes til kommunen. Men i rapporten peges der på, at det kan være vanskeligt for personalet at afgøre, hvor grænserne går mellem omsorg og magtanvendelse i dagligdagen. Nogle kan have den opfattelse, at det ikke er magtanvendelse, der skal registreres og indberettes, når borger, der stritter imod, fastholdes i en hygiejnesituation – fx skal have skiftet ble. Derfor bliver al magtanvendelse ikke indberettet.

Der er et helt klart behov for, at kommuner og personalet får mere viden om magtanvendelsesområdet og bliver bedre til at bruge reglerne herom over for borgere med demens.

Alt i alt viser rapporten mig, at kommunerne skal blive bedre til at håndtere magtanvendelsesområdet over for borgere med demens.

Vurdering af om personalets kendskab til § 71-tilsynet

I tredje led af spørgsmål A spørges jeg om personalets kendskab til § 71-tilsynet.

Jeg har ikke oplysninger om personalets kendskab til § 71-tilsynet.

Det er en kommunal opgave at sikre, at personer, som tilbageholdes i boligen, underrettes om adgangen til at rette henvendelse til § 71-tilsynet. Det fremgår af magtanvendelsesbekendtgørelsen. Derudover er reglerne herom beskrevet i ministeriets vejledning om magtanvendelse.

Ankestyrelsens anbefalinger

Som afslutning på min besvarelse af samrådsspørgsmål A vil jeg fremhæve, at Ankestyrelsen i rapporten kommer med en række anbefalinger til kommunerne. De handler om anvendelsen af tvangsmæssige indgreb, kommunernes vejledningspligt over for bostederne og sagsbehandlingsregler. Jeg vil opfordre kommunerne til at studere anbefalingerne nærmere i forbindelse med deres arbejde med magtanvendelsesreglerne, for måske er

der en eller flere af anbefalingerne, som kan hjælpe lige præcis deres kommune med arbejdet på området.

Samrådsspørgsmål S

Jeg vil nu gå til besvarelsen af samrådsspørgsmål S. Der bliver spurgt, hvordan jeg vil sikre, at regler og retningslinjer overholdes i forbindelse med magtanvendelse over for ældre og borgere med demens.

Som jeg nævnte i indledningen til talen, kommer jeg i mit svar på dette samrådsspørgsmål ind på den del af spørgsmål R, der handler om, hvilke overvejelser Ankestyrelsens undersøgelse giver anledning til i forhold til antallet af fejl.

Rapporten fortæller mig, at det ikke er nok at opfordre kommunerne til at følge Ankestyrelsens anbefalinger i rapporten. Vi bliver også nødt til at handle centralt for at understøtte medarbejderne i kommuner bedst muligt på dette svære område.

Derfor arbejder mit ministerium på en revision af magtanvendelsesvejledningen, så den bliver mere klar og brugbar for kommunerne og personalet.

Rapporten har også peget på en række udfordringer i forhold til fortolkning af reglerne, blandt andet i forhold til, hvornår der er tale om magtanvendelse, der skal registreres og indberettes, og hvornår der ikke er tale om magtanvendelse. I forbindelse med revisionen af vejledningen vil resultater fra praksisundersøgelsen, oplysninger fra kommunerne i spørgeskemaundersøgelsen og Ankestyrelsens anbefalinger indgå som inspiration til, hvordan vi kan få beskrevet reglerne bedre og dermed hjælpe personalet bedre.

Derudover har jeg bedt Socialstyrelsen om at gå i gang med at forbedre skemaerne til registrering og indberetning af magtanvendelse, så vi får mere fornuftige løsninger på indberetningsdelen. Det kan også hjælpe kommunerne, når de skal forholde sig til, hvordan magtanvendelsen forebygges.

Når kommuner i rapporten peger på, at skemaerne kan være vanskelige at bruge i praksis, vil det være fornuftigt at inddrage de praktikere, som står med udfordringerne i det daglige i arbejdet med at udarbejde nye og forbedrede skemaer. Og det vil jeg sørge for sker. Vi skal nemlig bruge praktikernes viden og tilbagemeldinger til at sikre, at skemaerne bliver anvendelsesorienterede eller lad os kalde det nemmere at

anvende i praksis.

Afslutning

Afslutningsvist vil jeg gerne opfordre kommunerne til at gå området efter i sømmene, både når det handler om sagsbehandlingen og den faktiske udførelse af magtanvendelsen. Men derudover er det selvfølgelig afgørende, at der arbejdes forebyggende på området, så vi undgår magtanvendelse mest muligt - det vil sundheds- og ældreministeren komme ind på i sin tale.

Tak for ordet.